

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

**Analýza nákladů a výnosů v podniku MODUS spol.
s.r.o.**

Alice Mráziková

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Mráziková Alice

Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza nákladů a výnosů v podniku MODUS spol. s.r.o.

Anglický název

Analysis of costs and revenues of MODUS spol. s.r.o.

Cíle práce

Cílem práce je charakterizovat, analyzovat a zhodnotit náklady a výnosy ve vybraném podniku zabývajícím se průmyslovým osvětlením.

Metodika

Analýza nákladů a výnosů bude provedena na úrovni podniku za období posledních pěti let, podrobněji bude šetřen vývoj nákladů a výnosů během posledního období. Výsledky horizontální a vertikální analýzy budou doplněny vybranými poměrovými ukazateli. Podkladové údaje budou získány z finančního a vnitropodnikového účetnictví a dalších interních zdrojů podniku. Další informace budou získány studiem odborné literatury.

Harmonogram zpracování

Harmonogram zpracování bakalářské práce

6/2013 - 9/2013	Literární rešerše
10/2013 - 12/2013	Výběr dat, volba metod zpracování a hodnocení dat, sběr a zpracování
1/2014 - 2/2014	Analýza dat, syntéza poznatků, závěry, doporučení, návrhy
3/2014	Doplnění literární rešerše a metodiky, dopracování závěrečné části práce
Konzultace celé práce s vedoucím	

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

náklady, výnosy, výrobní podnik, analýza, výsledek hospodaření

Doporučené zdroje informací

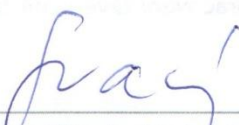
Hradecký, M., Lanča, J., Šiška, L.: Manažerské účetnictví, 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2471-3
STANĚK, V.: Zvyšování výkonnosti procesním řízením nákladů. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, ISBN 8024704560
KRÁL, B. a kol.: Nákladové a manažerské účetnictví. Praha: Prospectrum, 1997. ISBN 80-7175-060-3
ŠOLJAKOVÁ, L. FIBÍROVÁ, J. WAGNER, J.: Nákladové účetnictví v příkladech a úlohách. 3. přepracované vydání. Praha: Oeconomica, 2007. 226 s. ISBN 978-80-245-1172-6.

Vedoucí práce

Žídková Dana, Ing., CSc.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

V Praze dne 14.2.2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza nákladů a výnosů v podniku MODUS spol. s.r.o." jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 17.3.2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daně Žídkové, CSc. za vstřícný přístup při konzultacích, cenné rady a připomínky, bez kterých by tato práce mohla jen těžko vzniknout. Dále bych ráda poděkovala Ing. Luboši Dufkovi za poskytnuté údaje a materiály.

Analýza nákladů a výnosů v podniku MODUS spol. s.r.o.

Analysis of costi and revenues of MODUS spol. s.r.o.

Souhrn

Práce analyzuje, hodnotí a porovnává náklady a výnosy ve výrobním podniku MODUS spol. s.r.o. v letech 2008 – 2012. Analyzovaný podnik je velkým subjektem podnikajícím v oblasti osvětlovací techniky v České republice bezmála 17 let. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části se práce zaměřuje na třídění nákladů a výnosů, a to podle různých hledisek. Dále jsou zde zmíněny způsoby jejich evidence a definice pojmů tržby, výsledek hospodaření a výkaz zisku a ztrát. V praktické části je nejprve charakterizován podnik MODUS spol. s.r.o. (předmět podnikání, velikost, organizační struktura). Dále jsou analyzovány absolutní ukazatele ve finanční oblasti, a to v pětiletém období. Následně jsou vypočítány vybrané poměrové ukazatele (rentabilita nákladů, rentabilita výnosů, rentabilita tržeb). Veškerá data jsou zobrazena v tabulkách, popřípadě schématech. Syntéza zjištěných poznatků vede k formulaci závěru. Podnik dosahoval ve sledovaném období vždy zisku i přes finanční krizi, která měla na MODUS spol. s.r.o. v roce 2009 značný dopad.

Summary

This thesis analyses, evaluates and compares costi and revenues in the production plant MODUS Ltd. during the years 2008- 2012. The company's core business is a lightning technology. The theoretical part is focused on the definition of the words cost and revenues from the different points of view. Moreover it deals with sales and turnover. Firstly in the practical part is the company characterised. Secondly it analyses the key economical indicators. Finally it shows the financial ratios. All analyzed data are shown in the tables, graphes and diagrams. The synthesis of all fact leads to the cocnclusion. MODUS Ltd. reached the positive revenue during all analyzed years despite the financial crisis in 2009.

Klíčová slova: náklady, výnosy, výrobní podnik, analýza, výsledek hospodaření

Keywords: costs, revenues, production plant, analysis, profit

Obsah

1	ÚVOD	9
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	10
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
3.1	NÁKLADY.....	11
3.1.1	<i>Finanční pojetí</i>	11
3.1.2	<i>Manažerské pojetí</i>	12
3.1.3	<i>Druhové třídění nákladů</i>	12
3.1.4	<i>Účelové třídění</i>	13
3.1.5	<i>Třídění podle místa vzniku a odpovědnosti</i>	13
3.1.6	<i>Kalkulační třídění</i>	14
3.1.7	<i>Třídění nákladů podle závislosti na změnách objemu výroby</i>	15
3.2	VÝNOSY	15
3.2.1	<i>Třídění výnosů</i>	16
3.2.2	<i>Druhové třídění výnosů</i>	17
3.2.3	<i>Třídění výnosů podle vnitropodnikových útvarů</i>	17
3.2.4	<i>Třídění výnosů podle činnosti</i>	17
3.3	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	18
3.4	TRŽBY	19
3.5	VÝKAZ ZISKU A ZTRÁT	20
3.6	HORIZONTÁLNÍ A VERTIKÁLNÍ ANALÝZA	21
3.7	ANALÝZA POMĚROVÝCH UKAZATELŮ	22
4	VLASTNÍ PRÁCE	23
4.1	CHARAKTERISTIKA PODNIKU	23
4.2	ZAMĚŘENÍ PODNIKU	23
4.2.1	<i>Základní obchodní a výrobní program</i>	24
4.3	VELIKOST PODNIKU	24
4.4	ZAMĚSTNANCI.....	25
4.5	STRUKTURA ŘÍZENÍ A ORGANIZACE.....	26
4.5.1	<i>Vedení společnosti</i>	26
4.5.2	<i>Provozovna Třebíč</i>	26
4.5.3	<i>Provozovna Jinočany u Prahy</i>	26
4.5.4	<i>Provozovna Česká Lípa</i>	27
4.6	ZÁKLADNÍ STRUKTURA PODNIKU	27
4.6.1	<i>Jednotlivé provozovny</i>	27
4.6.2	<i>Struktura aktiv a pasiv</i>	28
4.7	ANALÝZA NÁKLADŮ A VÝNOSŮ	31
4.7.1	<i>Horizontální analýza celkových nákladů a výnosů</i>	32
4.7.2	<i>Vertikální analýza nákladů a jejich struktura</i>	34
4.7.3	<i>Vertikální analýza výnosů a jejich struktura</i>	37
4.7.4	<i>Rentabilita nákladů, výnosů a tržeb v podniku</i>	39
5	ZÁVĚR	40
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42

Seznam tabulek, grafů a schémat

Tabulka č. 1: Struktura všech typů hospodářských výsledků	19
Tabulka č. 2: Obchodní a výrobní program	24
Tabulka č. 3: Průměrné počty zaměstnanců a průměrné mzdy ve zvoleném období	26
Schéma č. 1: Organizační struktura MODUS spol. s.r.o.	27
Schéma č. 2: Organizační struktura provozovny Jinočany	27
Schéma č. 3: Organizační struktura provozovny Třebíč	27
Schéma č. 4: Organizační struktura provozovny Česká Lípa	28
Tabulka č. 4: Struktura aktiv (v tis. Kč)	28
Tabulka č. 5: Obrat aktiv	29
Tabulka č. 6: Struktura pasiv (v tis. Kč)	29
Tabulka č. 7: Přehled nákladů, výnosů a výsledků hospodaření (v tis. Kč)	30
Graf č. 1: Vývoj nákladů, výnosů a výsledků hospodaření (v tis. Kč)	31
Tabulka č. 8: Zadluženost vlastního kapitálu	31
Tabulka č. 9: Struktura nákladů	33
Tabulka č. 10: Vertikální analýza nákladů (v %)	34
Tabulka č. 11: Struktura výnosů (v tis. Kč)	36
Tabulka č. 12: Vertikální analýza výnosů (v %)	37
Tabulka č. 13: Horizontální analýza celkových nákladů a výnosů	38
Graf č. 2: Vývoj nákladů a výnosů v letech 2008 – 2012	38
Tabulka č. 14: Rentabilita výnosů, nákladů, tržeb v podniku	39

1 Úvod

Základním hnacím motorem pro všechny podniky je vytváření zisku. Zvyšování zisku se dá docílit dvěma základními cestami, buď zvýšením výnosů, nebo snížením nákladů. Samozřejmě nejlepší možnou variantou je kombinace obou možností. U výrobních podniků vyšší zisk umožňuje inovaci stávajících podmínek a zázemí, což může přispět k rozšiřování výrobního procesu.

Náklady a výnosy jsou důležitými ukazateli výkonnosti podniku. K tomu, aby se management podniku mohl správně rozhodovat, je třeba mít co nejpřesnější informace o výše zmíněných veličinách. Záznamy o výnosech a nákladech jsou podrobně vedeny v účetnictví podniku. Přesně to je hlavním cílem účetnictví, co nejděrnější zobrazení ekonomické situace podniku. Vedení účetních záznamů je důležité jak pro interní, tak pro externí uživatele. Interní uživatelé mohou využít informace o výnosech a nákladech k analyzování podmínek v podniku a jejich případné zlepšení. Vypracování analýzy může být důležitým pomocníkem při investici např. do nového výrobního zařízení. Pro externí uživatele slouží účetní záznamy k identifikaci současného ekonomického stavu podniku. Externí uživatel se může podle získaných informací rozhodnout, zda se pro něj jedná o výhodnou nebo nevýhodnou spolupráci s podnikem.

Pro podnik je velice důležité analyzování nákladů a výnosů. Zjištěné informace a výsledky mohou napomáhat manažerům při důležitých rozhodnutích.

2 Cíl práce a metodika

Cílem této práce je analyzovat, zhodnotit a porovnat náklady a výnosy v podniku MODUS spol. s.r.o. Důležité je i zhodnocení vývoje nákladů, výnosů a snažit se zjistit, jaké faktory měly na tento vývoj (pokles nebo růst) vliv. K analyzování bylo zvoleno pět uplynulých účetních období. Jak bylo výše uvedeno, analyzovaný podnik je velkým subjektem podnikajícím v oblasti osvětlovací techniky. Společnost působí na území České republiky 17 let a zařadila se k významným producentům a exportérům v této průmyslové oblasti. Podnik má sídlo v Praze, další pobočky se nacházejí v Třebíči, Jinočanech a České Lípě. Analýza bude provedena na základě údajů získaných z podnikového účetnictví (Rozvaha, Výkaz zisku a ztrát).

V teoretické části jsou na počátku uvedeny definice nákladů a výnosů a jejich jednotlivé druhy třídění. Jsou zde dále zmíněny způsoby jejich evidence a v neposlední řadě definice pojmů výsledek hospodaření a tržby, obsah a koncepce výkazu zisku a ztrát. Je zde zmíněna i důležitost analýzy absolutních a poměrových ukazatelů. Teoretická část této práce vychází ze studia odborné literatury. Seznam literatury je uveden v použitých zdrojích.

V další části práce je charakteristika vybraného podniku (MODUS spol. s.r.o.). Tato část popisuje celkové zázemí podniku a organizační strukturu.

Praktická část se zabývá analýzou celopodnikových nákladů a výnosů ve společnosti MODUS spol. s.r.o. v období let 2008 - 2012. Zobrazuje strukturu nákladů a výnosů, dále posuzuje vývoj a změny výsledku hospodaření, nákladů a výnosů, a to jako celkové položky, tak i jednotlivé podsložky. Analyzovány jsou absolutní ukazatele. Dále je provedena analýza pomocí poměrových ukazatelů, a to konkrétně rentability nákladů, rentability výnosů, rentability tržeb. V práci jsou posuzovány hodnoty z jednotlivých let a analyzovány možné příčiny.

Vypracování analýzy předcházelo sběr dat, která byla později analyzována. Zjištěné poznatky, jejich porovnání a sloučení vede k formulaci závěru.

3 Teoretická východiska

3.1 Náklady

Náklady můžeme charakterizovat jako peněžně vyjádřenou spotřebu výrobních faktorů účelně vynaložených na tvorbu podnikových výnosů, včetně dalších nutných nákladů spojených s činností podniku.

Ekonomické pojetí nákladů zahrnuje vše, co bylo skutečně obětováno. Charakterizuje nejen to, co bylo v penězích zapláceno, ale vše, co bylo obětováno. Náklady jsou tedy definovány jako spotřeba výrobních faktorů včetně veřejných výdajů vyjádřená penězi, která je vyvolána tvorbou podnikových výnosů. Spotřeba výrobních faktorů může být jednorázová (např. materiál) nebo postupná, kdy je výrobní faktor opotřebováván (výrobní zařízení). (1)

Nejvíce se používá dvojí pojetí nákladů. Jedno je ve finančním účetnictví, které je určeno pro externí uživatele a druhé ve vnitropodnikovém (manažerském) účetnictví.

Je nutné odlišit od nákladů peněžní výdaje. Výdaje reprezentují úbytek stavu hotovostí a peněz na účtech podniku v bankách. Důležité je zde datum uskutečnění operace. Náklad vznikne okamžikem zaplacení. A zaplacení závazku je výdajem. Výdaj je tedy na nákladu časově nezávislý. (2)

3.1.1 Finanční pojetí

Jedním z hlavních rozdílů mezi finančním a manažerským účetnictvím je, že manažerské účetnictví má výrazně větší potřebu informací o nákladech, proto je tento pojem v manažerském a finančním účetnictví rozdílně vymezen. (3)

Náklady jsou chápány jako snížení ekonomického prospěchu, k němuž došlo za účetní období. To se projevilo úbytkem nebo snížením aktiv nebo zvýšením závazků. Za náklad tedy ve finančním pojetí chápeme jakékoliv snížení užitečnosti, kterou měl majetek podniku, aniž bychom zkoumali účel spotřebování daného nákladu. Nezkoumá, zda je výše nákladů úměrná výsledku činnosti, při které byl náklad spotřebován. (4)

3.1.2 Manažerské pojetí

V manažerském pojetí jsou náklady definovány jako hodnotově vyjádřené, účelné vynaložení ekonomických zdrojů podniku, souvisejících s ekonomickou činností. (5)

Výše uvedené finanční pojetí nákladů kontrastuje s pojetím v manažerském účetnictví. Manažerské účetnictví si klade za cíl informovat manažery, kteří řídí všechny dílčí činnosti probíhající v podniku.

Manažerské pojetí nákladů bere v úvahu ekonomické náklady. V nich jsou oproti nákladům vykázaným v účetních výkazech zahrnuty i alternativní náklady. Alternativní (oportunitní) náklady jsou vymezeny jako „maximální ušlý výnos, který byl obětován v důsledku využití ekonomického zdroje ve zvolené alternativě“. (3)

3.1.3 Druhovému třídění nákladů

Druhovému třídění vychází z výrobních faktorů (práce, dlouhodobý majetek, materiál). Toto třídění je soustředováním nákladů do homogenních skupin spjatých s činnostmi jednotlivých výrobních faktorů. V tomto třídění můžeme najít odpověď na otázku, co bylo spotřebováno. (1,2)

Mezi základní nákladové druhy se řadí: (1)

- spotřeba surovin a materiálu, paliv a energie, provozních látek,
- odpisy budov, strojů, výrobního zařízení, nástrojů, nehmotného investičního majetku,
- mzdové a ostatní osobní náklady (mzdy, platy, provize, sociální a zdravotní pojištění),
- finanční náklady (pojistné, placené úroky, poplatky aj.),
- náklady na externí služby (opravy a udržování, nájemné, dopravné, cestovné).

Podrobnější druhové třídění se může uplatňovat např. ve výkazu zisku a ztrát nebo v účtové osnově. Toto třídění je důležité pro finanční účetnictví a pro finanční analýzu. Nákladové druhy představují externí náklady. Jsou to náklady prvotní (vznikající stykem podniku s okolím nebo zaměstnanci). Jsou to náklady jednoduché, nemůžeme je dále členit. Druhotné náklady vznikají spotřebou vnitropodnikových výkonů. Jedná se o interní náklady a mají komplexní charakter. To znamená, že se dají rozložit na původní nákladové druhy. (2)

3.1.4 Účelové třídění

Klasifikace podle nákladových druhů neobsahuje hledisko účelu nákladů a tím nedává možnost kontroly přiměřenosti spotřeby nákladů. K hodnocení přiměřenosti nákladů je tedy nutné využít třídění nákladů podle účelu, to znamená podle činností, které vyvolávají jejich vznik. (4)

Účelové třídění je založeno na jednom ze dvou základních hledisek: (2)

- náklady jsou tříděny podle místa vzniku a odpovědnosti (tj. vnitropodnikových útvarů- středisek),
- náklady jsou tříděny podle výkonů (tj kalkulační třídění nákladů).

3.1.5 Třídění podle místa vzniku a odpovědnosti

Toto třídění dává odpověď na otázku, kde náklady vznikly a kdo je zodpovědný za jejich vznik. V podstatě se jedná o klasifikaci nákladů podle vnitropodnikových útvarů. (4)

Roztřídňování probíhá v několika úrovních.

V první úrovni se náklady člení: (2)

- na náklady výrobních činností (dále členíme na náklady hlavní, pomocné, vedlejší a přidružené výroby),
- na náklady nevýrobní činnosti (odbyt, správu, zásobování aj.).

V rámci tohoto rozdělení se náklady pak dále třídí podle vztahu k technologickému stupni, procesu či operaci na dvě skupiny: (4)

- technologické náklady,
- náklady na obsluhu řízení.

Technologické náklady, které mají přímou souvislost s určitým výkonem, se označují jako náklady jednicové. Ostatní technologické náklady a náklady na obsluhu a řízení, které přímo souvisejí s výrobou jako celkem, se označují jako náklady režijní. (2)

Náklady jsou sledovány ve vnitropodnikových útvarech, které jsou nazývány hospodářská střediska (profit center). Jsou zainteresována na rozdílu vnitropodnikových výnosů a vnitropodnikových nákladů, což znamená na vnitropodnikovém výsledku hospodaření.

3.1.6 Kalkulační třídění

Kalkulační členění nám odpovídá na otázku, na co byly náklady vynaloženy. Toto hledisko je pro podnik klíčové. Je zde možnost zjistit rentabilitu jednotlivých výrobků a řídit výrobkovou strukturu, což je důležitým podkladem pro další rozhodování.

Pokud je výkon z hlediska příčinných vazeb k nákladům přesně druhově, jakostně a objemově specifikován, jde o kalkulační jednici. Z pohledu přiřazení nákladů ke konkrétnímu výkonu lze tyto náklady rozdělit na dvě skupiny: (4)

- přímé (přímo souvisejí s určitým druhem výkonu),
- nepřímé (souvisejí s více druhy výkonů).

3.1.7 Třídění nákladů podle závislosti na změnách objemu výroby

Toto členění vyjadřuje skutečnost, že různé náklady se chovají při změně objemu výroby různě.

Rozlišujeme zde: (4)

- variabilní náklady (se změnou objemu produkce se mění), ty dále členíme:
 - na proporcionální (přímo závislé na počtu prováděných výkonů),
 - na podproporcionální (rostou v absolutní výši pomaleji než objem prováděných výkonů),
 - na nadproporcionální (rostou v absolutní výši rychleji než objem prováděných výkonů).
- fixní náklady (stálé, pevné).

Fixní náklady jsou nezávislé na objemu výroby. Jsou vyvolány nutností zabezpečit chod podniku. Můžou být označovány jako náklady provozní připravenosti. Fixní náklady vznikají, i když se nic nevyrábí. (2)

3.2 Výnosy

Výnosy jsou peněžní částky, které podnik získal z veškerých svých činností za určité účetní období (měsíc, rok) bez ohledu na to, zda v tomto období došlo k jejich inkasu. (1)

Výnosy představují zvýšení ekonomického prospěchu. Projeví se v podobě přírůstku aktiv a úbytku cizích pasiv. Přírůstek aktiv může být reprezentován nejen přírůstkem peněžních prostředků, ale i přírůstkem jiných aktiv (hlavně pohledávkami při prodeji na úvěr). Úbytky cizích pasiv se rozumí např. prominutí splatného dluhu věřitelem, nikoli splacení závazku. (6)

Hlavními výnosy výrobního podniku jsou tržby za prodej vlastních výrobků a služeb. Tržby jsou rozhodující složkou výnosů a hlavním finančním zdrojem podniku, který slouží

k úhradě jeho nákladů a daní, výplatě dividend a jeho rozšířené reprodukci. Jsou závislé na fyzickém objemu výroby, na cenách jednotlivých výrobků a na struktuře sortimentu. (1,2)

Výnosy podniku jsou zachyceny ve výkazu zisku a ztrát (výsledovce).

Výnosy můžeme rozdělit do dvou skupin:

- pravidelné (např. prodej vlastních výrobků nebo služeb),
- jednorázové (např. prodej dlouhodobého majetku).

Je nutné rozlišit pojmy výnosy a peněžní příjmy. Pod pojmem peněžní příjem rozumíme fyzický pohyb peněžních prostředků, kde je rozhodujícím datem pro zařazení dané operace datum uskutečnění platby. Základním hlediskem pro zařazení výnosů do příslušného účetního období je den uskutečnění operace. (7)

3.2.1 Třídění výnosů

V manažerském účetnictví můžeme pojem výnos spojit se dvěma úrovněmi výkonů:

- externí (odbytové) = hodnotový ekvivalent prodaných výkonů,
- interní (vnitropodnikové), vztahující se k výkonům, které byly provedeny ve vnitropodnikových střediscích.

Obsahově mají externí a interní výnosy odlišné charakteristiky, pro oba druhy výnosů je však typický účelový vztah k produktům podnikové činnosti. (4)

Dále v těchto dvou skupinách můžeme rozlišovat výnosy podle druhu, podle vnitropodnikových útvarů a podle činnosti, kterou byly výnosy dosaženy.

3.2.2 Druhové třídění výnosů

Toto členění zobrazuje výnosy v podobě, ve které vystupují z podniku do vnějšího okolí. Slouží hlavně potřebám finančního účetnictví.

Změna stavu zásob vlastní činnosti a aktivace zde mají zvláštní roli. Slouží ke kompenzování vynaložených nákladů na výrobky, práce a služby, které nebyly externě realizovány.

Základní druhy výnosů odpovídají jednotlivých účtovým skupinám účtové třídy 6. Účtová třída 6 obsahuje sedm účtových skupin: (6)

- tržby za vlastní výkony a zboží,
- změny stavu zásob vlastní činnosti,
- aktivace,
- jiné provozní výnosy (např. tržby z prodeje materiálu),
- mimořádné výnosy,
- převodové účty.

3.2.3 Třídění výnosů podle vnitropodnikových útvarů

Toto členění třídí výnosy podle vnitropodnikových útvarů. Útvary jsou místem vzniku výnosů, a jsou tedy odpovědnými subjekty za jejich vznik. Podnik může být rozdělen na střediska výrobní, správní a obslužná. (6)

3.2.4 Třídění výnosů podle činnosti

Členění výnosů podle činnosti, v níž byly dosaženy, se používá k rozboru efektivnosti různých složek podnikové činnosti. Rozpoznávají se např. výnosy činnosti výrobní, obchodní, vedlejší, přidružené nebo nevýrobní. (6)

3.3 Výsledek hospodaření

Výsledek hospodaření tvoří rozdíl mezi výnosy a náklady.

Matematicky může nabýt hodnoty:

- větší než nula, neboli zisku,
- hodnoty nula,
- hodnoty menší než nula neboli ztráty.

Zisk je cílem a podnětem veškerého podnikání. Lze tvrdit, že převažujícím kritériem rozhodování v podnikovém hospodaření je maximalizace zisku. Výše zisku je však spojena s rizikem, čím vyšší očekávaný zisk, tím vyšší riziko.

Zisk plní tyto důležité funkce: (2)

- je kritériem pro rozhodování o základních otázkách ekonomiky podniku (o objemu výroby, investicích, nových výrobcích) = kritériální funkce zisku,
- je hlavním zdrojem akumulace (tj. tvorby finančních zdrojů pro další rozvoj podniku) = rozvojová funkce,
- je základem rozdělování důchodů mezi vlastníky (dividendy), investory (úroky) a stát (daně) = funkce rozdělovací,
- je základním motivem veškerého podnikání = motivační funkce zisku.

Dále je nutné rozlišovat význam daňového, ekonomického a účetního zisku:

- účetní zisk – zjišťován z výkazu zisku a ztrát, je zachycován podle základních tří oblastí činností jako provozní, finanční a mimořádný,
- daňový zisk - stanoví se úpravami účetního zisku podle daňových zákonů,
- ekonomický zisk – vypočítá se oddělením všech nákladů od výnosů a odečtením oportunitních nákladů, ekonomický zisk je základním kritériem pro podnikatelské rozhodování. (1)

Výsledek hospodaření se zjišťuje ve třech složkách: jako provozní, finanční a mimořádný. V těchto složkách se tedy zjišťují jak výnosy, tak i náklady. Struktura všech typů hospodářských výsledků je vyjádřena Tabulkou č. 1. (7).

Tabulka č. 1: Struktura všech typů hospodářských výsledků

tržby z prodeje zboží	-	náklady na prodej zboží	=	obchodní marže
+		+		+
tržby za výrobky a služby	-	výkonová spotřeba	=	přidaná hodnota
+		+		+
provozní výnosy	-	provozní náklady	=	provozní výsledek
+		+		+
finanční výnosy	-	finanční náklady	=	finanční výsledek
+		+		+
mimořádné výnosy	-	mimořádné náklady	=	mimořádný výsledek
výnosy celkem	-	náklady celkem	=	výsledek hospodaření před zdaněním
			-	daň z příjmů
			=	výsledek hospodaření po zdanění

Zdroj: (7)

3.4 Tržby

Tržby jsou u většiny podniků hlavní složkou výnosů. Je to především u podniků průmyslových, zemědělských a obchodních. Tržby, rozhodující složka výnosů, jsou „peněžní částkou, kterou podnik získal prodejem výrobků, zboží a služeb v daném účetním období (měsíc, roku)“.

Můžeme rozlišovat tržby z prodeje:

- vyrobených výrobků a poskytnutých služeb,
- nakupovaného zboží,
- zásob materiálu,
- nepotřebných strojů,
- vynálezů, licencí a patentů.

Jednotlivé složky tržeb snadno zjistíme z výkazu zisku a ztráty. Klíčovými jsou tržby za výrobky, které jsou ovlivněny fyzickým objemem výroby, cenami dílčích výrobků, strukturou nabízeného sortimentu a dalšími činiteli. (2)

Plánem tržeb se stanovuje předpokládaný objem prodeje a příjmy prodeje za období (většinou rok nebo měsíc). Rozděluje se podle jednotlivých výrobků a skupin odběratelů. Celý plán tržeb vychází z marketingového průzkumu, kdy podle poptávky u zkoumané skupiny zákazníků odhadneme objemy prodeje a vynásobíme předpokládanou prodejní cenou. Nesmí se však opomenout i chování odběratelů z předcházejících let (sezonní výkyvy aj.). K plánování tržeb mohou být použity i statistické metody. Mezi nejčastěji používané statistické metody patří analýza časových řad. (1,2)

3.5 Výkaz zisku a ztrát

Výkaz zisku a ztrát (neboli výsledovka) je účetní výkaz podávající informace o finanční výkonnosti za určité období. Je zde zobrazen výsledek hospodaření, který byl docílen podnikem podnikatelskou činností. Výsledovka zachycuje vztahy mezi výnosy, kterých podnik docílil za určité období, a náklady spojenými s jejich vytvořením. (6)

Výkaz zisku a ztrát je přehled o výnosech, nákladech a výsledku hospodaření v písemné formě. Tento přehled se sestavuje v určitých pravidelných časových intervalech (v ročních nebo i kratších).

Výsledovka může být formálně uspořádána: (6)

- ve vertikální formě, kdy jednotlivé druhy výnosů a nákladů řadíme pod sebe podle předem stanoveného pořadí, na konci celé řady uvádíme celkový výsledek hospodaření (případně dílčí celkový) = vzor A ve 4. direktivě Evropské unie,
- v účetní formě (tj. ve formě dvoustranného účtu), kde je levá strana tvořena náklady a strana pravá výnosy, a zároveň se člení náklady podle jednotlivých druhů, záporný výsledek hospodaření se vykazuje vpravo a kladný výsledek hospodaření na levé straně výkazu = vzor B ve 4. direktivě Evropské unie,
- ve vertikální formě, na rozdíl od vzoru A jsou náklady zobrazovány podle účelu, na který byly vynaloženy = vzor C ve 4. direktivě Evropské unie,
- v účetní formě, oproti vzoru B jsou náklady členěny podle účelu vynaložení = vzor D ve 4. direktivě Evropské unie.

V České republice je možno využít typ A (výsledovka v druhovém členění) s typem C (výsledovka v účelovém členění).

Z výkazu zisku a ztrát lze vyčíst několik forem zisku. Jednou z forem je čistý zisk (EAT – Earnings after Taxes). Čistý zisk zobrazuje hospodářský výsledek za účetní období. Tento zisk je po zdanění a je určen k reinvestici a rozdělení mezi společníky a akcionáře. Další formou je zisk před zdaněním (EBT – Earnings before Taxes). EBT představuje čistý zisk, který je zvýšený o daň z příjmů za mimořádnou činnost a daň z příjmů za běžnou činnost. Zisk před zdaněním a úroky (EBIT – Earnings before Interests and Taxes) je zisk navýšený o nákladové úroky a je před zdaněním.

3.6 Horizontální a vertikální analýza

Horizontální analýza sleduje vývoj zkoumané veličiny v čase, nejčastěji pak k nějakému minulému účetnímu období. Porovnání jednotlivých výkazů v čase se provádí po řádcích (horizontálně), proto tedy mluvíme o horizontální analýze. Horizontální analýza si klade za cíl změřit pohyby jednotlivých veličin a změřit jejich intenzitu.

Horizontální analýza si tedy klade dvě základní otázky: O kolik se změnila položka v čase? O kolik procent se změnila položka v čase?

Horizontální analýza je meziroční porovnání jednotlivých hodnot (např. zisku, přidané hodnoty nebo vlastního kapitálu). Tento typ analýzy napomáhá odhalit změny, ke kterým dochází v podniku. Odhaluje i hlavní trendy v jeho hospodaření. (7)

Vertikální analýza se na rozdíl od analýzy horizontální zaobírá pouze jedním časovým obdobím. Vertikální analýza pohlíží na jednotlivé položky v relaci k nějaké souhrnné veličině. Pracuje s účetními výkazy v jednotlivých letech odshora dolů, nikoliv napříč jednotlivými lety, proto se tato analýza označuje jako vertikální. Máme-li vedle sebe údaje za více let, můžeme identifikovat trendy nebo nejzávažnější časové změny komponent.

3.7 Analýza poměrových ukazatelů

Poměrové ukazatele vychází ze znalosti vztahů mezi absolutními hodnotami. Z toho tedy plyne, že jsou zde dávány jednotlivé absolutní hodnoty do poměrů. Poměrové ukazatele patří mezi nejoblíbenější metodu. Umožňují získání rychlého obrazu o finančních charakteristikách podniku.

Pro analýzu nákladů a výnosů je vhodné použít ukazatele rentability. Ukazatele rentability patří k nejvíce sledovaným ukazatelům finanční analýzy. Nejlépe vystihují schopnost podniku dosahovat co největších výnosů. Ukazatele rentability mají vždy podobnou interpretaci. (6)

$$\text{Rentabilita nákladů (ROC = Return of Costs)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{celkové náklady}}$$

$$\text{Rentabilita výnosů (ROR = Return of Revenue)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{celkové výnosy}}$$

$$\text{Rentabilita tržeb (ROS = Return of Sales)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{tržby z prodeje vlastních výrobků}}$$

4 Vlastní práce

4.1 Charakteristika podniku

Právní forma: Společnost s ručením omezeným

Základní kapitál: 260 000Kč

4.2 Zaměření podniku

Předmět podnikání:

- obchodní činnost – nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej vyjma činností uvedených v § 3 živnost. zákona a vyjma činností uvedených v příloze 1-3 živnostenského zákona
- zprostředkovatelská činnost vyjma činností uvedených v § 3 živnostenského zákona a oborů stejného druhu a vyjma činností uvedených v příloze 1-3 živnostenského zákona
- výroba, instalace a opravy elektrických strojů a přístrojů
- výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona
- výroba, instalace a opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení

Společnost MODUS, spol. s.r.o. je podnikem podnikajícím ve výrobě a prodeji svítidel a komponentů pro osvětlovací techniku. Sídlo podniku se nachází v Praze. Dále má tři provozovny. Tyto provozovny se nacházejí v Třebíči, Jinočanech u Prahy a v České Lípě. Právní forma analyzovaného podniku je společnost s ručením omezeným. MODUS vznikl roku 1994 zápisem do Obchodního rejstříku v Brně. Nyní je zapsán do Obchodního rejstříku vedeným Městským soudem v Praze. Mimo výrobu a prodej se zabývá i kompletním servisem a poradenskou činností v oboru.

4.2.1 Základní obchodní a výrobní program

Tabulka č. 2: Obchodní a výrobní program

Vestavná zářivková svítidla	Přisazená mřížková svítidla
Přisazená svítidla s krytem	Závěsná a designová svítidla
Downlights	Bytová svítidla
Průmyslová zářivková svítidla	Průmyslová výbojková svítidla a reflektory
Veřejné osvětlení	Nouzové osvětlení
Příslušenství a komponenty svítidel LED svítidla	

Zdroj: Zpracováno dle interních materiálů podniku

4.3 Velikost podniku

Vybraným podnikem je velký podnik, společnost s ručením omezeným, podnikající od roku 1994. Jeho založení vzniklo dohodou majitelů několika menších firem na společném programu. Společnost MODUS tedy vznikla před sedmnácti lety na zelené louce. Nyní

však patří k nejvýznamnějším producentům osvětlovací techniky v České republice a k významným exportérům v tomto průmyslovém odvětví.

Od data svého vzniku, r. 1994, se společnost neustále rozvíjí a roste. Každým rokem dochází k navýšení tržeb oproti roku předcházejícímu, výjimkou byl pouze rok 2009, kdy v důsledku dopadu celosvětové hospodářské krize na naše odvětví byly tlumeny nové investice a obrat stagnoval, resp. se snížil.

Tržby jsou průběžně navyšovány díky upevňování pozice největšího dodavatele v oblasti světelné techniky na tuzemském trhu a zejména pak neustálým navyšováním exportu. V současné době MODUS dodává do více jak čtyřiceti zemí takřka celého světa. Tyto tržby (a jejich neustále navyšování) jsou dosahovány zejména díky produkci svítidel ve velmi dobré kvalitě (výroba na nejmodernějších technologiích a s použitím komponentů předních světových výrobců jako Vossloh-Schwabe Deutschland GmbH., OSRAM Česká republika s.r.o., Phillips Česká republika s.r.o. aj.), při současných velmi dobrých cenových parametrech.

Oproti konkurenci pak pro společnost hovoří i další významná skutečnost, a to poskytování souvisejících služeb (pro zákazníky i jejich zákazníky jsou pořádána pravidelná školení a semináře, neustále je rozšiřován sortiment a poskytování podpory zákazníkům při zpracování projektů, výpočtů parametrů potřebného osvětlení atd.)

V Praze se nachází sídlo celé firmy, je zde i celkové centrum řízení. Provozovna Třebíč má na starosti ekonomiku, finanční řízení a účetnictví. V Třebíči je také prodejní sklad. Jinočany u Prahy jsou centrálou tuzemského a zahraničního obchodu. A v neposlední řadě provozovna Česká Lípa, kde je situován výrobní závod a expediční centrála.

4.4 Zaměstnanci

Počet zaměstnanců se pohybuje okolo 350. V roce 2010 došlo ke snížení stavu zaměstnanců, což byla prvotně reakce na hospodářskou krizi, snížení tržeb a objemu výroby, ale také v důsledku investic do moderních technologií, které nahrazují lidskou práci.

Vedle této skutečnosti ovlivňuje (ponižuje) osobní náklady i zaměstnávání vězňů z věznice Stráž pod Ralskem, které je vykazováno v nákladech na služby (společnost zaměstnává

nyň v průměru cca 70 vězňů). V roce 2011 došlo ke skokovému nárůstu mzdových nákladů, což bylo způsobeno zaměstnáním zahraničního výrobního manažera a mimořádnými prémie pro vedení společnosti za splnění stanovených cílů "v post krizovém období".

Tabulka č. 3: Průměrné počty zaměstnanců a průměrné mzdy ve zvoleném období

Kategorie	2008	2009	2010	2011	2012
Počet zaměstnanců	433	344	331	332	287
Mzdové náklady (tis.Kč)	99624	101499	84380	117443	92586
Meziroční změna (v %)		1,88	-16,86	39,18	-21,16
Průměrná hrubá mzda (v Kč)	19 173	24 588	21 243	29 478	26 883
Meziroční změna (v %)		28,24	-13,6	38,76	-8,8

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

4.5 Struktura řízení a organizace

4.5.1 Vedení společnosti

Do rozsahu činností vedení společnosti patří inženýrská a investiční činnost, obchod a marketing, finanční aktivity a služby.

4.5.2 Provozovna Třebíč

Tato provozovna je především zaměřena na ekonomiku firmy, sídlí zde vedoucí ekonomického úseku. Třebíč je centrálou finančního řízení a účetnictví. Nachází se zde i prodejní sklad.

4.5.3 Provozovna Jinočany u Prahy

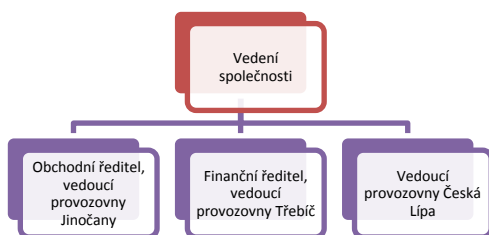
Zde se nachází centrum tuzemského a zahraničního obchodu. Sídlí zde obchodní ředitel firmy.

4.5.4 Provozovna Česká Lípa

Zde je situován výrobní závod a expediční centrála. Sídlí zde výrobní ředitel.

4.6 Základní struktura podniku

Schéma č. 1: Organizační struktura MODUS spol. s.r.o.

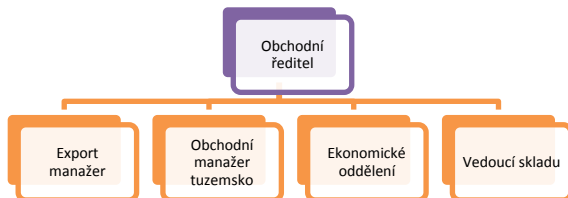

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů

4.6.1 Jednotlivé provozovny

Jinočany

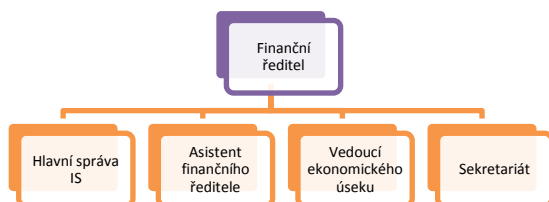
Schéma č. 2: Organizační struktura provozovny Jinočany

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Třebíč

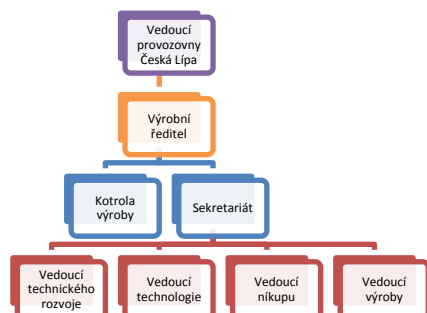
Schéma č. 3: Organizační struktura provozovny Třebíč

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Česká Lípa

Schéma č. 4: Organizační struktura provozovny Česká Lípa

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

4.6.2 Struktura aktiv a pasiv

Tabulka č. 4: Struktura aktiv (v tis. Kč)

AKTIVA	Rok					B.I.
	2008	2009	2010	2011	2012	2012/2008
Aktiva celkem	456 696	487 322	496 325	503 332	549 440	120,31%
Dlouhodobý majetek	158 808	172 666	165 530	160 363	180 524	113,67%
Dlouhodobý nehmotný majetek	35 214	37 148	36 469	35 060	33 836	96,09%
Dlouhodobý hmotný	118 614	130 581	124 344	120 478	141 987	119,71%
Dlouhodobý finanční majetek	4 980	4 937	4 717	4 825	4 701	94,40%
Oběžná aktiva	286 883	303 368	322 759	333 278	363 283	126,63%
Zásoby	110 547	115 385	104 391	114 276	130 779	118,30%
Krátkodobé pohledávky	170 251	172 695	192 838	207 643	202 319	118,84%
Krátkodobý finanční majetek	6 085	15 288	25 530	11 359	30 185	496,06%
Časové rozlišení	11 005	11 288	8 036	9 691	5 633	51,19%

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Pokud se zaměříme na aktiva ve sledovaném období 2008-2012 zjistíme, že neustále rostou. Velkou zásluhu na tom má především růst dlouhodobého hmotného majetku, a to i přes to, že největší změna, která měla v historii společnosti vliv na strukturu aktiv, se bohužel udála již mimo sledované období a to v roce 2007, kdy došlo ke stěhování výroby do nové výrobní haly.

Zajímavým faktorem je také růst krátkodobých pohledávek. Během sledovaného období se tato položka, která měla určitý vliv na strukturu aktiv, zvýšila o více než 18%, což ve

skutečnosti znamená, že společnost poskytuje svým odběratelům stále větší obchodní úvěr. Samozřejmě, že během tohoto období neměly vliv na růst aktiv pouze tyto zmíněné položky, ale z celkového hlediska se jeví jako nejzásadnější. Obecně se dá říct, že až na výjimky lze pozorovat rostoucí trend u všech položek, které se na struktuře aktiv podílí.

Tabulka č. 5: Obrat aktiv

	2008	2009	2010	2011	2012
Tržby za prodej zboží	68 009	71 228	70 006	74 437	72 113
Výkony	673 640	606 735	642 512	712 062	717 658
Aktiva celkem	456 696	487 322	496 325	503 332	549 440
Obrat aktiv	1,623945	1,391201	1,435588	1,562585	1,437411

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

$$\text{Obrat aktiv} = \frac{\text{tržby za prodej zboží} + \text{výkony}}{\text{aktiva celkem}}$$

Pro dokreslení situace byl vypočítán obrat aktiv, který ukazuje kolik prostředků je firma ročně schopna vygenerovat ze zdrojů. Jednodušeji řečeno, kolik korun tržeb připadá na jednu korunu aktiv (potažmo zdrojů).

Tabulka č. 6: Struktura pasiv (v tis. Kč)

PASIVA	Rok					B.I.
	2008	2009	2010	2011	2012	2012/2008
Pasiva celkem	456 696	487 322	496 325	503 332	549 440	120,31%
Vlastní kapitál	113 642	126 587	134 645	134 781	155 522	136,85%
Základní kapitál	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	100,00%
Kapitálové fondy	38 430	38 387	38 167	38 275	38 152	99,28%
Rezervní, nedělitelné a ostatní fondy ze zisku	866	866	866	866	866	100,00%
Výsledek hospodaření minulých let	42 510	65 686	74 779	84 779	86 979	204,61%
Výsledek hospodaření běžného účetního období	23 176	12 988	12 173	2 201	20 865	90,03%
Cizí zdroje	323 823	348 910	347 194	352 911	376 535	116,28%
Rezervy	0	0	0	0	0	0,00%
Dlouhodobé závazky	2 153	1 297	1 054	342	51	2,37%
Krátkodobé závazky	129 176	161 967	152 125	162 200	152 470	118,03%
Bankovní úvěry a výpomoci	192 492	185 664	194 015	190 369	224 014	116,38%
Časové rozlišení	19 231	11 825	14 486	15 640	17 383	90,39%

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

V otázce závazků během sledovaného období firma vykazuje rozdílné výsledky. Zatímco dlouhodobé závazky dramaticky klesají, od roku 2008 do roku 2012 klesly o více než 97%, závazky krátkodobé mají tendenci rostoucí, avšak jejich růst není nikterak závažný.

V otázce poměru vlastního kapitálu a cizích zdrojů je jasně vidět, že cizí zdroje po celou dobu převyšovaly vlastní kapitál. Z tabulky jasně plyne, že cizí zdroje od roku 2008 představují zhruba jednu čtvrtinu celkových pasiv.

$$\text{Zadluženost vlastního kapitálu} = \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{vlastní kapitál}}$$

Tabulka č. 7: Zadluženost vlastního kapitálu

	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Zadluženost vlastního kapitálu	184,95%	175,63%	157,86%	161,84%	142,11%

Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Pro dokreslení celé situace v podniku byla spočítána zadluženost vlastního kapitálu. Tento údaj je důležitý pro externí uživatele podnikového účetnictví, zejména banky, které se podle tohoto údaje mohou rozhodovat o poskytnutí úvěru. Zadluženost sama o sobě nemusí vždy být negativní jev, ale naopak její růst může přispívat ve zdravém a ekonomicky stabilním podniku k celkové rentabilitě a tím k tržní hodnotě firmy. Pozitivním faktem je, že se zadluženost v průběhu sledovaného období snížila o více než 40%.

4.7 Analýza nákladů a výnosů

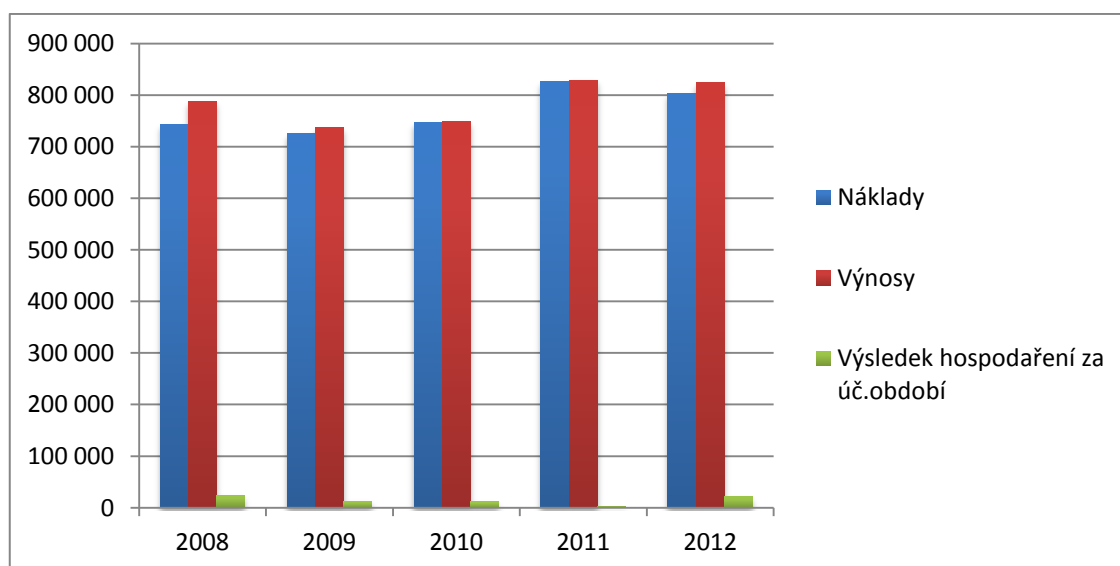
Jak již bylo zmíněno, společnost Modus je rozdělena do tří divizí a náklady a výnosy jsou sledovány vnitropodnikově právě podle těchto divizí. Pro potřeby této práce byly však poskytnuty údaje na celopodnikové úrovni, a proto i další analýza bude sledována právě z pohledu celého podniku.

Tabulka č. 8: Přehled nákladů, výnosů a výsledků hospodaření (v tis. Kč)

	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Náklady celkem	743 764	724 646	746 495	826 420	802 675
Výnosy celkem	788 456	737 670	749 083	829 028	823 540
Přidaná hodnota	203 917	180 917	159 455	185 182	190 935
Provozní hospodářský výsledek	59 662	39 631	35 623	29 985	59 745
Finanční hospodářský výsledek	-29 689	-25 335	-21 439	-27 724	-34 064
Mimořádný hospodářský výsledek	292	1 793	188	90	53
Výsledek hospodaření za úč. období	23 176	12 988	12 173	2 201	20 865

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Graf č. 1: Vývoj nákladů, výnosů a výsledků hospodaření (v tis. Kč)

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Výsledek hospodaření je po celou sledovanou dobu kladný. Jeho hodnoty však v jednotlivých letech silně kolísají. Pokud srovnáme první sledovaný rok, kdy byl výsledek hospodaření 23,17 mil. Kč, s rokem 2011 vidíme, že výsledek hospodaření se snížil o více než 90% na hodnotu 2,2 mil. Kč. Obecně lze říct, že společnost silně zasáhla celosvětová finanční krize, z toho důvodu, že převážná část produkce společnosti Modus je silně orientovaná na export.

V tomto období si lze také povšimnout, že finanční výsledek hospodaření je po celou dobu záporný. Naopak provozní výsledek hospodaření dosahuje v každém ze sledovaných let zisku. Je pravdou, že mezi roky 2008 a 2011 došlo u sledovaného ukazatele k propadu o 50%, ale v posledním ze sledovaných let se již tento výsledek dostal nad úroveň z roku 2008 na částku 59,74 mil. Kč a dosáhl tak svého vrcholu.

4.7.1 Horizontální analýza celkových nákladů a výnosů

Tabulka č. 13: Horizontální analýza celkových nákladů a výnosů

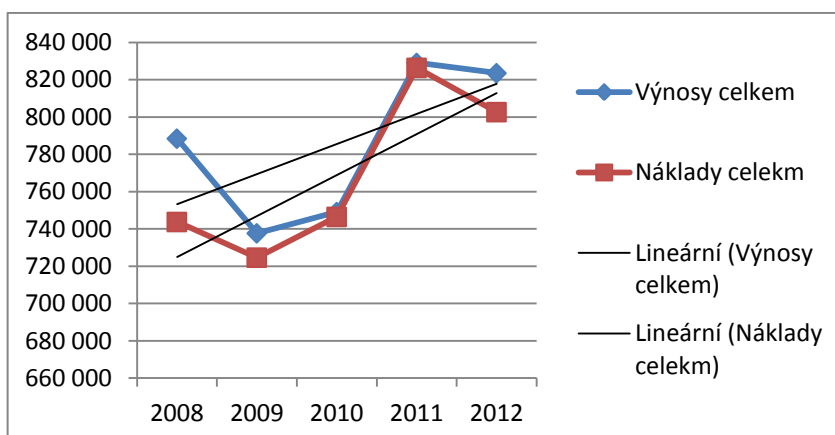
Položka	Relativní změna			
	Δ 2009	Δ 2010	Δ 2011	Δ 2012
Náklady celkem	-2,57%	3,02%	10,71%	-2,87%
Výnosy celkem	-6,44%	1,55%	10,67%	-0,66%

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Celkový vývoj nákladů nemá stálou tendenci. Rok 2009 znamenal pro podnik ponížení nákladů o více než 2,5% a to především díky omezení výroby a propouštění zaměstnanců. V následujících dvou letech došlo k růstu nákladů, a to pak především v roce 2011, kdy došlo k navýšení osobních nákladů v souvislosti se vstupem zahraničního manažera. Vzhledem ke stále se snižujícímu počtu zaměstnanců se v roce 2012 snižovaly odpovídajícím způsobem i osobní náklady, proto můžeme pozorovat i snížení nákladů o odpovídající část.

Výnosy se ve sledovaném období chovali velmi podobně jako náklady. To znamená propad v roce 2009 a pak následné skokové zvýšení v roce 2011

Graf č. 2: Vývoj nákladů a výnosů v letech 2008 - 2012

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Účelem této tabulky je ukázat vývoj výnosů a nákladů pomocí lineárních trendových funkcí. U obou je zřetelný růst, avšak tady už podobnost končí. Sklon trendové funkce nákladů je vyšší než sklon u funkce výnosů. To demonstruje ve sledovaném období rychlejší růst nákladů než výnosů. Divergence těchto funkcí dále značí, že náklady se neustále přibližují hodnotě výnosů, což samozřejmě není dlouhodobě udržitelná situace. Tento vývoj se dá přisoudit především finanční krizi a s ní spojeným mírným poklesem exportu a snížením poptávky po produktech této společnosti.

4.7.2 Vertikální analýza nákladů a jejich struktura

Tabulka č. 9: Struktura nákladů

NÁKLADY	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Náklady vynaložené na prodané zboží	52 265	58 540	65 125	72 437	58 239
Výkonová spotřeba	485 467	438 506	487 938	528 473	540 597
Spotřeba materiálu	401 719	358 036	401 557	455 424	462 760
Služby	83 748	80 470	86 381	73 049	77 837
Osobní náklady	126 367	125 604	112 571	148 622	121 629
Mzdové náklady	96 242	101 499	84 380	117 443	92 586
Náklady na soc. zabezpečení	29 533	23 544	27 541	30 550	28 431
Sociální náklady	592	561	650	629	612
Daně a poplatky	225	623	498	521	547
Odpisy	8 558	10 446	13 473	13 618	14 121
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu	29	19 997	0	565	2
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	29	19 997	0	565	2
Prodaný materiál	0	0	0	0	0
Změna stavu rezerv v provozní oblasti	10 799	776	7	79	-790
Ostatní provozní náklady	14 101	14 689	9 363	7 756	7 684
Náklady z finančního majetku	0	0	0	0	0
Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	0	0	0	0	0
Změna stavu rezerv ve finanční oblasti	0	0	0	0	0
Nákladové úroky	8 188	7 195	4 806	5 086	3 634
Ostatní finanční náklady	30 588	44 664	40 695	49 107	52 130
Daň z příjmů za běžnou činnost	7089	3 101	11 985	150	4 869
Daň z příjmů za mimořádnou činnost	88	505	34	6	13
Náklady celkem	743 764	724 646	746 495	826 420	802 675

Zdroj: zpracováno dle interních zdrojů podniku

Vertikální analýza nákladů podniku má za úkol ukázat, jak velkým dílem se jednotlivé nákladové položky podílí na celkových nákladech společnosti. V tomto případě má na velikost nákladů zásadní vliv především výkonová spotřeba, která se na celkových nákladech podílí ve všech sledovaných letech minimálně z více než 60 %.

Tabulka č. 10: Vertikální analýza nákladů (v %)

NÁKLADY	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Náklady vynaložené na prodané zboží	7,02	8,08	7,88	8,77	7,26
Výkonová spotřeba	65,27	60,51	65,36	63,95	67,35
Spotřeba materiálu	54,00	49,41	53,79	55,11	57,65
Služby	11,26	11,10	11,57	8,84	9,70
Osobní náklady	16,99	17,33	15,08	17,98	15,15
Mzdové náklady	12,94	14,01	11,30	14,21	11,53
Náklady na soc. zabezpečení	3,97	3,25	3,69	3,70	3,54
Sociální náklady	0,08	0,08	0,09	0,08	0,08
Daně a poplatky	0,03	0,09	0,07	0,06	0,08
Odpisy	1,15	1,44	1,80	1,65	1,76
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu	0,00	2,76	0,00	0,07	0,00
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	0,00	2,76	0,00	0,07	0,00
Prodaný materiál	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Změna stavu rezerv v provozní oblasti	1,45	0,11	7,00	0,01	-0,10
Ostatní provozní náklady	1,90	2,03	1,25	0,94	0,96
Náklady z finančního majetku	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Náklady z přecenění cenných papírů a derivátů	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Změna stavu rezerv ve finanční oblasti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nákladové úroky	1,10	0,99	0,60	0,62	0,45
Ostatní finanční náklady	4,11	6,16	5,45	5,94	6,49
Daň z příjmů za běžnou činnost	0,95	0,43	1,60	0,02	0,61
Daň z příjmů za mimořádnou činnost	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00
Náklady celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Podíl výkonové spotřeby však v průběhu sledovaného období nebyl pouze rostoucí. Jde jasně vidět, že v roce 2009 se podíl výkonové spotřeby na celkové náklady propadl o téměř pět procent. V následujících letech sice tento poměr nevykazuje stálý růst, ač se v roce 2012 vyšplhal až na 67,35%, ale již nevidujeme takový propad, jaký byl zaznamenán v roce 2009.

Tento jev se dá vysvětlit tím, že společnost Modus je silně závislá na exportu zboží a v důsledku finanční krize, která postihla téměř všechny oblasti trhu, musela mírně utlumit

výrobu. Dobrou zprávou však bylo oživení v roce 2010, kdy se tento poměr vrátil téměř na úroveň z roku 2008.

V otázce nákladů vynaložených na prodané zboží, zjistíme, že kolísají v důsledku struktury obchodovaného sortimentu. Jiná je situace totiž při prodeji nakupovaných svítidel od jiných výrobců nebo je tu další varianta, výrazně levnější, např. při přeprodeji ze zahraničí nakoupených komponentů pro výrobu dalším výrobcům (např. tlumivek, elektronických předřadníků) apod.

Na základě vnitropodnikové koncepce a dlouhodobého strategického plánu je kladen důraz na snižování nákladů na služby, což je rozhodující měrou dílem nahrazování kooperací vlastní výrobou. Tato skutečnost se však projeví zvýšenými náklady na spotřebu materiálu a energie a také zvýšenými osobními náklady. Dle údajů se dá vyčíst, že se tento záměr společnosti do určité míry daří, avšak rozdíl nebyl ve sledovaném období nikterak závažný.

Významnou nákladovou položkou jsou pro podnik také osobní náklady, které jsou tvořené převážně mzdami a odvody na sociální a zdravotní pojištění. Číslo z roku 2009 byla srovnatelná s výdaji, které byly vynaloženy v roce předchozím. Ale již v průběhu roku 2009 a zejména roku následujícího došlo ke snížení stavu zaměstnanců. Prvotně jako reakce na hospodářskou krizi, snížení tržeb a objemu výroby, ale také v důsledku investic do moderních technologií, které nahrazují lidskou práci. Vedle této skutečnosti ovlivňuje osobní náklady i zaměstnávání vězňů z věznice Stráž pod Ralskem, které je vykazováno v nákladech na služby (společnost zaměstnává nyní v průměru cca 70 vězňů). V roce 2011 došlo ke skokovému nárůstu mzdových nákladů, což bylo způsobeno zaměstnáním zahraničního výrobního manažera a mimořádnými prémie pro vedení společnosti za splnění stanovených cílů "v post krizovém období".

Jak již bylo zmíněno, společnost se rozhodla investovat do nových technologií a celkové modernizace výrobního závodu, což mělo za následek nejen snížení stavu zaměstnanců, ale z nákladového hlediska je tato informace významná především proto, že díky těmto investicím vzrostly odpisy dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku mezi roky 2008-2012 o 65%.

Z dalších významných změn nákladů stojí za zmínku položka ostatní finanční náklady. Do této položky se účtují kurzové rozdíly a finanční bonusy poskytované odběratelům. Pod pojmem finanční bonus se rozumí dodatečná sleva z ceny za splnění sjednaných podmínek,

např. objem odběru nebo platební kázeň. Výše kurzových rozdílů v jednotlivých letech závisí na kolísání kurzu cizích měn v daném období, výše vyplacených bonusů pak na míře splnění příslušných podmínek a ujednané struktura těchto podmínek s obchodními partnery.

Poslední důležitou nákladovou položku tvoří daň z příjmů za běžnou a mimořádnou činnost. Tato daň je pak stanovena jako zákonem daná procentní sazba platná pro dané období ze základu daně. Její výše v jednotlivých letech je tak přímo úměrná dosaženému hospodářskému výsledku.

4.7.3 Vertikální analýza výnosů a jejich struktura

Tabulka č. 11: Struktura výnosů (v tis. Kč)

VÝNOSY	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Tržby za prodej zboží	68 009	71 228	70 006	74 437	72 113
Výkony	673 640	606 735	642 512	712 062	717 658
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	676 626	605 987	637 901	691 879	721 990
Změna stavu zásob vlastní činnosti	-3 056	737	4 601	20 183	-4353
Aktivace	70	11	10	0	21
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	891	18 262	0	810	554
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	891	18 262	0	810	554
Tržby z prodeje materiálu	0	0	0	0	0
Ostatní provozní výnosy	14 930	12 584	12 077	15 151	11 447
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	0	0	0	0	0
Výnosové úroky	36	12	2	2	7
Ostatní finanční výnosy	30 588	26 512	24 060	26 467	21 693
Mimořádné výnosy	362	2 337	426	99	68
Výnosy celkem	788 456	737 670	749 083	829 028	823 540

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Stejně jako tomu bylo u nákladů, tak i u výnosů se bude vertikální analýza zabývat porovnáním jednotlivých výnosových položek v rámci jednoho roku.

Už při prvním pohledu na tuto tabulku je zřejmé, že položka výkony je ta, která tvoří převážnou část všech výnosů. Lze pozorovat, že výkony, kromě výjimky v roce 2009, se

pohybovaly kolem 85% všech výnosů. Tato položka se skládá ze tří částí, a to tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb, změny stavu zásob vlastní činnosti a nakonec aktivací.

I v tomto případě lze pozorovat vliv již zmíněného „krizového“ roku v tom, že tržby za prodej vlastních výrobků se v roce 2009 propadly o více než 10%.

Tabulka č. 12: Vertikální analýza výnosů (v %)

VÝNOSY	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Tržby za prodej zboží	8,63	9,66	9,35	8,98	8,76
Výkony	85,44	82,26	85,77	85,89	87,14
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	85,81	82,12	85,16	83,46	87,67
Změna stavu zásob vlastní činnosti	-0,39	0,10	0,61	2,43	0,53
Aktivace	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	0,11	2,48	0,00	0,10	0,07
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	0,11	2,48	0,00	0,10	0,07
Tržby z prodeje materiálu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostatní provozní výnosy	1,89	1,71	1,61	1,83	1,39
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Výnosové úroky	0,00	12,00	2,00	2,00	7,00
Ostatní finanční výnosy	3,88	3,60	3,21	3,19	2,63
Mimořádné výnosy	0,05	0,32	0,06	0,01	0,01
Výnosy celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

Obecně lze o zde předložených výnosech říci, že tržby za prodej zboží jsou ve sledovaném období přibližně na stejné úrovni. A to především proto, že obchodování s nakupovaným zbožím je pro společnost Modus pouze doprovodnou činností, rozhodující je vlastní výroba a tržby za vlastní výrobky. Lze vyčíst, že tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb, vyjma zmíněného roku 2009, meziročně rostou, což je způsobeno zejména růstem exportů, který je pro podnik zásadní.

Poslední velkou a zásadní změnou ve výnosech, která se během sledovaného období udála, byla změna v tržbách z prodeje dlouhodobého majetku v roce 2009. Jednalo se o prodej starého výrobního areálu, protože jak bylo zmíněno, v roce 2007 došlo ke stěhování do nového výrobního areálu.

Ostatní položky jsou v rámci celkových údajů již vcelku nepodstatné, stejně jako jejich případné kolísání v jednotlivých letech.

4.7.4 Rentabilita nákladů, výnosů a tržeb v podniku

Tabulka č. 14: Rentabilita výnosů, nákladů, tržeb podniku

Položka	Rok				
	2008	2009	2010	2011	2012
Rentabilita výnosů	4,89%	3,22%	2,56%	0,90%	3,57%
Rentabilita nákladů	5,18%	3,28%	2,57%	0,90%	3,66%
Rentabilita tržeb	5,70%	3,93%	3,01%	1,08%	4,07%

Zdroj: Zpracováno dle interních zdrojů podniku

V případě rentability výnosů i nákladů se dá vyčíst, že obě tyto sledované veličiny se během období chovaly velmi podobně. Od roku 2008, kdy byly obě veličiny v maximu, se tato hodnota začala postupně snižovat až do minima v roce 2011. Tento propad byl v obou případech kolem 4%. V posledním sledovaném roce se však již tato hodnota začala zvyšovat a nakonec dosáhla dokonce lepších výsledků než v roce 2009. V nejlepším z roků dosahovala rentabilita nákladů 4,89%. Jinými slovy v tomto roce společnost přeměnila 1 Kč nákladů na 0,0489 Kč zisku. Ve stejném roce pak rentabilita výnosů dosáhla hodnoty 5,18%, to znamená, že z 1 Kč výnosů měla společnost zisk 0,0518 Kč. Analogicky lze takto dopočítat, jaké hodnoty byly dosaženy v nejhorším ze sledovaných roků. V tomto případě rentabilita výnosů i nákladů dosáhla totožné hodnoty a to 0,90%, to znamená, že společnost přeměnila 1 Kč nákladů i výnosů na 0,009 Kč zisku.

Stejný vývoj, jak tomu bylo u rentability výnosů a nákladů, se dá pozorovat také u rentability tržeb. Nejvyšší hodnoty dosáhla taktéž v roce 2008, a to 5,70%. Od té doby postupně klesala, až v roce 2011 dosáhla minimální hodnoty 1,08%. Rok následující byla tato sestupná tendence vystřídána růstem na hodnotu 4,07%. V tomto případě tato hodnota vyjadřuje, že 1 Kč tržeb přinesla společnosti 0,0407 Kč zisku.

5 Závěr

Cílem práce bylo zhodnocení nákladů a výnosů společnosti MODUS spol. s.r.o. Pro analýzu nákladů a výnosů byly zvoleny roky 2008, 2009, 2010, 2011, 2012. Analýza byla provedena na základě údajů zjištěných z výkazů zisku a ztrát za jednotlivá období.

V celém sledovaném období (2008 – 2012) dosáhl podnik kladného výsledku hospodaření. Hodnoty výsledku hospodaření silně kolísají. Při srovnání roku 2008 a 2011 dochází až k 90 % snížení. Obecně společnost silně zasáhla hospodářská krize. MODUS spol. s.r.o. je silně orientovaný na export. Finanční výsledek v průběhu sledovaných období vždy dosáhl záporných hodnot, provozní výsledek hospodaření dosahuje během celého sledovaného období zisku. V letech 2008 – 2011 došlo u zmíněného ukazatele k propadu, v roce 2012 se však hodnota dostala zpět na úroveň roku 2008.

Vertikální analýza ukazuje fakt, že největší část celkových nákladů společnosti tvoří výkonová spotřeba hodnotou minimálně 60%. Podíl výkonové spotřeby v průběhu sledovaného období neměl pouze rostoucí tendenci. V roce 2009 se podíl výkonové spotřeby na celkových nákladech propadl o téměř 5%. Tento jev můžeme vysvětlit tím, že je společnost orientována na export a v důsledku finanční krize byl nucen utlumit výrobu. V roce 2010 se tento poměr vrátil zpět na úroveň roku 2008. Významnou nákladovou položkou jsou osobní náklady. Ty jsou v průběhu ovlivněny zaměstnáním vězňů a v roce 2011 zaměstnáním zahraničního manažera.

Podle výsledků vertikální analýzy výnosu jsou důležitou položkou výkony, které tvoří až 85 % všech výnosů. I v tomto případě lze sledovat vliv „kritického“ roku, kdy tržby za prodej vlastních výrobků se v roce 2009 propadly o více než 10%. Jako zásadní změnu ve výnosech je nutné zmínit prodej starého areálu v roce 2009 a stěhování se do areálu nového.

Celkový vývoj nákladů má opět kolísavou tendenci. Rok 2009 znamenal pro podnik snížení nákladů o více než 2,5% a to především díky omezení výroby a propouštění zaměstnanců. V následujících dvou letech došlo k růstu nákladů, a to pak především v roce 2011, kdy došlo k navýšení osobních nákladů v souvislosti se vstupem zahraničního manažera. Výnosy se chovaly velmi podobně jako náklady.

V případě rentability nákladů a výnosů se opět obě veličiny chovaly podobně. V roce 2008 byly obě veličiny v maximu a ponížovaly se postupně až do roku 2011. Propad se pohyboval v obou případech kolem 4 %. V nejlepším z roků dosahovala rentabilita nákladů 4,89%. Jinými slovy v tomto roce společnost přeměnila 1 Kč nákladů na 0,0489 Kč zisku. Stejný vývoj lze pozorovat i u rentability tržeb. Nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 2008 5,70%. Minimální hodnoty dosáhla v roce 2011 1,08%.

Jak vyplývá z horizontální analýzy vývoje nákladů a výnosů, je zřejmé, že se tyto dvě položky během pětiletého sledovaného období značně vyrovnaly. Důvodem vyrovnání byl strmější pokles výnosů než nákladů v roce 2009, a proto se tyto dvě položky přiblížily. V následujícím roce byl růst nákladů rychlejší než růst výnosů. Rok 2011 byl ve znamení rapidního nárůstu obou položek. V posledním sledovaném roce byl naopak zaznamenán rychlejší pokles nákladů než výnosů.

MODUS spol. s.r.o. by se měl soustředit především na oblast exportu, která patří k nejvýznamnějším oblastem zisku. Vzhledem k tomu, že v roce 2007 došlo ke stěhování výrobního závodu do nových prostorů a s tím k souvisejícím investicím do výrobních prostředků, má podnik dostatečnou kapacitu pro potenciální navyšování výroby. Toto navyšování by však s sebou neslo nutnost přijmout další pracovní sílu. Na vývoj exportu má však samozřejmě vliv celosvětová ekonomická situace, včetně kolísání měnové hladiny. Další možnou variantou pro zvýšení zisku je snížení celkových nákladů. Vzhledem k tomu, že velkou část celkových nákladů tvoří výkonová spotřeba, měl se podnik soustředit na ponížení této položky. Ponížení výkonové spotřeby by mohlo být docíleno uzavřením výhodnějších smluv s dodavateli či hledání levnější alternativy získávání surovin. Další, a to nejjednodušší možností navýšení zisku, je snížení mzdových nákladů. Průměrná mzda ve vybraném podniku přesahuje střídavě úroveň průměrné mzdy v České republice. Na počátku sledovaného období přesahovala průměrná mzda v ČR průměrnou mzdu v MODUSU spol. s.r.o. o 3 419 Kč. V posledních dvou letech však přesáhla průměrná mzda ve sledovaném podniku průměrnou mzdu v ČR, v roce 2011 o 5 023 Kč a v roce 2012 o 1 771 Kč. Nabízí se zde však otázka, zda by snížení mezd v podniku nemělo dopad na kvalitu provedené práce.

6 Seznam použité literatury

- (1) SYNEK, Miloslav. *Podniková ekonomika*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002, xxv, 479 s. ISBN 80-717-9736-7.
- (2) SYNEK, Miloslav. *Manažerská ekonomika*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1992-4.
- (3) KRÁL, Bohumil. *Manažerské účetnictví*. 3., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2010, iii, 284, [13] s. ISBN 978-80-7261-217-8
- (4) HRADECKÝ, Mojmír. *Manažerské účetnictví*. 1. vyd. Ostrava: Grada, 2008, 259 s. ISBN 978-80-247-2471-3
- (5) POPESKO, Boris. *Moderní metody řízení nákladů: jak dosáhnout efektivního vynakládání nákladů a jejich snížení*. 3., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009, 233 s. Prosperita firmy. ISBN 978-80-247-2974-9.
- (6) MAREK, Petr. *Studijní průvodce financemi podniku*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2009, 634 s. ISBN 978-80-86929-49-1.
- (7) LANDA, Martin. *Jak číst finanční výkazy*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2008, xv, 176 s. ISBN 978-80-251-1994-5.
- (8) [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.modus.cz/>